

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
Festiwale, konkursy, przeglądy
a ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Lublin, 7 – 8 grudnia 2017 roku

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

prof. dr hab. Jan Adamowski, Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą jako społeczna i kulturowa wartość

Doroczne święto folkloru polskiego jakie cyklicznie już od pięćdziesięciu lat z końcem czerwca odbywa się w Kazimierzu nad Wisłą to w dosyć powszechnym odbiorze projekt niezwykle udany. Jednakże jego wartość ma różne szczegółowe konkretyzacje w zależności od przyjętej perspektywy opisu i oceny. Perspektywa nadawcy: bezpośrednim jest wykonawca – jedno- lub wieloosobowy; ale jest też perspektywa szersza bowiem każdy wykonawca, jak wskazuje na to wiele elementów, niejako reprezentuje całe swoje środowisko: geograficzne, społeczne i kulturowe. Perspektywa odbiorcy: ich także jest kilka typów: w tym - kazimierska publiczność, jury, oraz odbiorcy niebezpośredni, którzy o tym festiwalu i ogólnie o polskim folklorze muzycznym, dowiadują się ze środków masowego przekazu, z różnych festiwalowych dokumentacji, nawet tych już archiwalnych. Perspektywa organizatorów: dla nich ogląd imprezy nastawiony jest na wyciągnięcie wniosków co do sprawności jej organizowania oraz podjęcia przyszłościowych działań ulepszających. Odpowiednio do wyróżnionych perspektyw charakterystyki i oceny OFKiŚL w dalszym ciągu wystąpienia będą przedstawione jego szczegółowe funkcje i wartości.

prof. dr hab. Jerzy Bartmiński, Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Jak ocalać ginące gatunki folkloru? Na przykładzie Ogólnopolskiego Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą

Festiwal KiŚL w Kazimierzu – organizowany przez WOK w Lublinie - angażuje kilka kategorii osób zaangażowanych w kultywowanie, ochronę i promocję niematerialnego dziedzictwa kulturowego w skali całej Polski: wykonawców (śpiewaków i instrumentalistów, zespoły i kapele, pokolenie starsze i młodzież), działaczy kultury, instruktorów i opiekunów ludowych zespołów, urzędników odpowiedzialnych za kulturę w ośrodkach regionalnych i lokalnych – wszyscy oni razem wzięci tworzą środowisko społeczne będące nieodzownym warunkiem życia folkloru słownego i muzycznego. Szczególną rolę organizatorzy FKİSL wyznaczyli radzie programowej i jury, powołując z jej skład najlepszych polskich znawców tradycji ludowej, którzy są w stanie dokonywać kompetentnych ocen wartości prezentowanego na festiwalu repertuaru. Rada otrzymała też przywilej inspirowania instruktorów i wykonawców co do wybieranych na

estradę gatunków folkloru. Dzięki festiwalowi udało się ocalić od zapomnienia i zachować w żywym (niekiedy już tylko wtórnym, estradowym) obiegu pewne rzadkie i wręcz ginące gatunki obrzędowe (doroczne, rodzinne, okolicznościowe), także powszechne czy zawodowe. Dotyczy to także konkretnych utworów, np. pieśni kolędniczych (gospodarskich i młodzieżowych) i apokryficznych. W referacie zostaną omówione niektóre z nich.

mgr Joanna Dominika Belzyt, Fundacja tanTHEO

Festiwal – ciało twórców, ruch organizacji, przestrzeń spotkania

W swoim wystąpieniu chciałabym poruszyć kwestię tworzenia się reprezentacji teatru studenckiego w Lublinie na przykładzie Studenckiego Ogólnopolskiego Festiwalu Teatralnego „Kontestacje”. Głównym założeniem spotkań jest kontestowanie zastanej rzeczywistości – manifestacja poglądów młodych ludzi tworzących teatr z pasji. Od 13 lat festiwal, jego forma ewaluje i rozwija się. Ludzie go tworzący się zmieniają, podobnie jak problemy poruszane podczas corocznych spotkań. Specyfika tego zjawiska opiera się na trzech filarach, które postaram się pokrótce rozwinąć: twórcach, organizacji i spotkaniu. Twórcy festiwalu, to artyści amatorzy z całej Polski, dla których teatr jest sposobem wyrażania siebie, swojego poglądu na świat, poruszania nurtujących ich problemów. Organizację stanowią studenci (głównie wolontariusze), organizacje pozarządowe i instytucje współpracujące z biurem festiwalowym. Spotkanie to całokształt wspólnie tworzonych działań, tworzenie reprezentacji myśli studenckiej, wspólne kontestowanie rzeczywistości, manifestacja poglądów. Całość wystąpienia zamknę konkluzją na temat sensowności, wartości organizowania tego typu przedsięwzięć dla tworzenia mapy kulturalnej Lublina i Polski.

dr hab. Anna Weronika Brzezińska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego

Wielkopolscy laureaci Nagrody im. Oskara Kolberga i ich rola w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu

Ustanowiona w 1974 roku Nagroda im. Oskara Kolberga „Za zasługi dla kultury ludowej” przyznawana jest w 6 kategoriach. Stanowi także najważniejsze wyróżnienie dla osób. Organizacji oraz instytucji zaangażowanych w promowanie, upowszechnianie i ochronę dziedzictwa niematerialnego. W latach 1974-2014 nagrodę tę otrzymały w sumie 53 osoby indywidualne oraz zespoły i instytucje działające na terenie województwa wielkopolskiego. Spośród nagrodzonych najliczniej reprezentowani są mieszkańcy powiatu poznańskiego (w tym 2 osoby zamieszkujące powiat, 11 z samego Poznania), następnie powiatu nowotomyskiego (10 nagród) oraz powiatu gostyńskiego (8 nagród). Pokazuje to jednocześnie na jakich obszarach Wielkopolski najbardziej żywotne są zjawiska z zakresu tradycyjnej kultury ludowej – są to tzw. Region Kozła (Zbąszyń i okolice) oraz wielkopolska południowo-wschodnia i obszar Biskupizny. Celem referatu będzie krótka charakterystyka wybranych laureatów oraz odpowiedź na pytania: W jaki sposób przyznanie nagrody przyczyniło się do ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego Wielkopolski? Jakie są formy tej ochrony? W jaki sposób kształtuje się obecnie współpraca laureatów (lub ich następców i kontynuatorów) ze środowiskami lokalnymi?

prof. dr hab. Wojciech Burszta, Uniwersytet SWPS w Warszawie

Muzyczna partycypacja jako forma wspólnotowości

W referacie podejmuję temat partycypacji w muzyce w świecie poddanym technologizacji. Na nowo trzeba przemyśleć pojęcia wspólnoty, zbiorowości i publiczności. Przyjrzymy się idei *musicking* Christophera Smalla oraz typom publiczności, które tworzą rozmaitego rodzaju wspólnoty, w obrębie których grający i słuchacze mają poczucie bycia w czasie szczególnym. W ten sposób muzyka staje się rodzajem społecznego rytuału, który może być także zapośredniczony technologicznie.

mgr Katarzyna Ceklarz, PPWSZ w Nowym Targu, Uniwersytet Jagielloński, PTL Oddział w Mszanie Dolnej

Metamorfozy Karpackiego Festiwalu Dziecięcych Zespołów Regionalnych w Rabce-Zdroju

Referat dotyczył będzie roli festiwalu w propagowaniu niematerialnego dziedzictwa kulturowego wśród najmłodszych, sposobu modelowania ich podejścia do kultury tradycyjnej, edukacji regionalnej realizowanej poprzez scenę, a także roli instruktora i jurora podczas festiwalu dziecięcego na przykładzie Karpackiego Festiwalu Dziecięcych Zespołów Regionalnych w Rabce-Zdroju. Analizie poddany zostanie statut oraz kryteria oceniania i protokoły Komisji Artystycznej, a także inne dokumenty związane z ideą festiwalu, w tym bogaty zbiór fotografii archiwalnych i współczesnych. Omawiając historie festiwalu uwzględniona zostanie jego metamorfozie przebiegającej w ciągu 44 lat funkcjonowania. Analizie poddany zostanie również sposób kreowania „mody” na tradycje regionalną wśród dzieci na przestrzeni ostatniego półwiecza.

dr Rafał Ciesielski, Uniwersytet Zielonogórski

Festiwal muzyczny jako element kształtowania tożsamości lokalnej

Wystąpienie dotyczy idei i formuły festiwalu muzycznych o charakterze lokalnym. Zawiera spojrzenie na ideę lokalności jako zaniedbaną przestrzeń kultury, a dziś źródło przywoływania i przywracania wartości i rangi kultury lokalnej. W jej ramach jednym z bardziej wyrazistych składników identyfikacji jest dziedzina muzyki. Obejmuje ona nie tylko tradycyjnie tu przywoływaną muzykę ludową, ale wszelkie związane z muzyką lokalne tradycje, postacie, działania, zjawiska i procesy. Wszystkie one stać się mogą inspiracją dla projektowania przedsięwzięć muzycznych, w tym tych o formule festiwalowej, mających walor lokalności. Wystąpienie zawiera przegląd potencjalnych źródeł takich inspiracji, a także przykłady realizowanych przedsięwzięć. Tworzone w oparciu o elementy lokalnej kultury muzycznej festiwale stają się swoistymi znakami tożsamości społeczności lokalnej.

prof. dr hab. Piotr Dahlig, Uniwersytet Warszawski

Sejmiki wiejskich zespołów teatralnych jako panorama różnorodności kulturowej

Pielęgnowanie i ochrona różnorodności kulturowej przy zachowaniu „okienka” na świat w każdej kulturze zdają się być celem Konwencji UNESCO z 2003 r. Podobnie jak bioróżnorodność, mozaika kulturowa jest

stymulatorem doskonalenia władz poznawczych i rozwoju zdolności empatii; standaryzacja, ujednoczenie i homogenizacja kultur nie tylko zubożają świat, ale są być może wstępem do panowania atrofii humanistycznej. Sejmiki wiejskich zespołów teatralnych od początku cechują się swoistościami regionalnymi, wspieranymi też przez nową strukturą administracyjną kraju po 1975 r. (małe województwa wzmacniające podmiotowość poprzez działalność kulturalną). Różnorodność kulturowa, eksponowana na sejmikach, nie może być traktowana jako cel sam w sobie. Ma ona odniesienie do rangi kultury pamięci o minionych przeważnie formach życia społecznego – codziennego lub odświętnego – oraz odwołuje się do uniwersalnej wartości – także w perspektywie wiary religijnej – istnienia wspólnot rodzinnych, rodowych, lokalnych itd. Ponieważ dokumentacja sejmików (doroczne biuletyny Towarzystwa Kultury Teatralnej, publikacje jubileuszowe) przedstawia się zadowalająco, skupię się na ogólnych kwestiach kulturoznawczych, z naciskiem na kulturę muzyczną. Idea sejmików, testowana od ponad czterech dekad jest cenną inicjatywą, która odbiega od powierzchownej „festiwalizacji” życia kulturalnego.

dr Joanna Dziadowiec, Sekcja ds. akademickich IOV World Youth, Obserwatorium Żywej Kultury – Sieć Badawcza w Warszawie, PTL Oddział Kraków

Studia festiwalowe i ruch folklorystyczny w Polsce w kontekście polityki UNESCO w zakresie niematerialnego dziedzictwa kulturowego – pomiędzy modelem programowym ready made a modelem performatywnym

Celem wystąpienia jest próba przybliżenia w jaki sposób funkcjonuje w Polsce współcześnie festiwalowy ruch folklorystyczny (klasyfikacja, organizacja) i jak jego działalność wpisuje się w politykę UNESCO w zakresie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Innymi słowy czy i jak zróżnicowani uczestnicy i inni interesariusze tego ruchu stosują w praktyce Konwencję UNESCO z 2003 roku. W tym celu analizie zostaną poddane strategie zarządzania festiwalami folklorystycznymi (model *ready made* a procesualno-partycypacyjny model „w działaniu”) oraz towarzyszące im różne wizje widowiskowej praktyki folklorystycznej (narodowe, regionalne, etniczne, większościowe i mniejszościowe, profesjonalne i amatorskie, publiczne i prywatne, kolektywne i autorskie). W myśl tzw. nowej filozofii dziedzictwa (*living heritage studies*) – w której na prowadzenie wysuwa się jego wartość emocjonalna, semiotyczna i komunikacyjna oraz aspekt tożsamościowy – na wybranych przykładach ukazane zostanie napięcie wyłaniające się z nieustannej konfrontacji festiwalowych folklorystycznych mitów dominujących (m.in. kanon folklorystyczny sceniczny, konwencja folklorystyczna zamknięta w kategoriach) z mitami opozycyjnymi (nurty purystyczny, folkowy i *worldmusic*) oraz mitami alternatywnymi (np. interfolklor festiwalowy). Prelegentka pragnie zaprosić do dyskusji czy polskie festiwale folklorystyczne mogą stanowić dziś platformę współpracy i synkretyczny system ochrony i zarządzania niematerialnym dziedzictwem kulturowym.

mgr Karolina Dziubata, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Ethno Port Poznań. O kulturze, muzyce i edukacji

Festiwal Ethno Port Poznań to jedno z najważniejszych polskich wydarzeń muzycznych związanych z world music – kategorią obejmującą różne style z całego świata, przede wszystkim muzykę tradycyjną bądź

inspirowaną tradycjami miejsca, z którego pochodzi. Gromadzi on artystów zarówno polskich, jak i zagranicznych, a lista krajów, z których pochodzili jest bardzo długa. Publiczność miała okazję słuchać dźwięków afrykańskich bębnow, tańczyć do rytmu południowoamerykańskiej salsy czy poznać muzyczne tradycje europejskie – od hiszpańskiego fado zaczynając i na polskiej muzyce ludowej kończąc. Od pierwszej, mającej miejsce w 2008 roku do tegorocznej edycji festiwalu na jego scenach zagrała ponad setka muzyków – solistów, instrumentalistów i zespołów. Organizatorem czterodniowego cyklu koncertów od początku jest poznańskie Centrum Kultury Zamek. W tym roku wykonawcy przyjechali do stolicy Wielkopolski po raz dziesiąty, a jubileuszowa edycja festiwalu skłania do podsumowania i analizy jego istnienia. Ideą festiwalu jest zaprezentowanie polskiemu odbiorcy muzyki całego świata. Ethnoport poprzez muzykę promuje różnorodność kulturową i poszerza wiedzę słuchaczy o obcych i własnych tradycjach muzycznych. Podczas wydarzenia oprócz koncertów mają także miejsce warsztaty, potańcówki i zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, podczas których poruszane są istotne problemy kultury współczesnej – m.in. przejawy nietolerancji, rasizmu czy ksenofobii widoczne w publicznym dyskursie na temat uchodźców. W moim wystąpieniu chciałabym przedstawić właśnie te dwa wymiary ethnoportowej działalności: (1) popularyzowanie muzycznej i kulturowej różnorodności świata oraz (2) kulturową edukację dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Swój referat opieram będę na własnych obserwacjach z trzech edycji festiwalu w 2015, 2016 i 2017 roku, podczas których byłam zarówno słuchaczką jak i wolontariuszką pomagającą w organizacji oraz rozmowach z jego głównymi organizatorami i wieloletnimi wolontariuszami.

dr Małgorzata Dziura, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej w Przemysłu

Dni miast i wsi – lokalny karnawał czy popularyzacja dziedzictwa kulturowego?

Człowiek oprócz pracy potrzebuje zabawy. Od najdawniejszych czasów do współczesności, w każdej kulturze jest obecny czas na świętowanie, rozrywki, hulanki i swawole. Obecnie, wraz z nastaniem ciepłych dni, duże miasta, małe miasteczka i gminy wiejskie przygotowują się do swoich „Dni...”. Jaką rolę spełniają te dni miast i wsi, czy są tylko ludyczną formą spędzania czasu wolnego, a może czymś więcej? W „dniach” różnych miejscowości następuje mieszanka i styk pop-kultury i kultury tradycyjnej, lokalnych wyrobów z masową produkcją przemysłową, „gwiazd” muzyki popularnej z regionalnymi kapelami i zespołami. Wszystko to sprawia, że ten jarmark różnorodności i festiwal lokalności stanowi ciekawe pole badawcze.

mgr Piotr Firych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Panorama organizatorów festiwali w Polsce oraz ich metody oddziaływania na publiczność

Proponowany referat ma na celu omówienie wyników projektu badawczego „Oddziaływanie festiwali na polskie miasta. Studium kompetencji kadr sektora kultury oraz synergii międzysektorowej”, zrealizowanego przez Regionalne Obserwatorium Kultury UAM, którego prelegent jest współpracownikiem. Ideą realizowanego w latach 2014 – 2015 projektu było zbadanie szeroko rozumianych kompetencji kadr kultury organizujących festiwale artystyczne na terenie polskich miast, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji komunikacyjnych i metod oddziaływania na publiczność. Refleksja nad kompetencjami kadr polskich festiwali powinna zostać podjęta przy uwzględnieniu faktu, iż w dobie dynamicznego rozwoju

nowych mediów i konieczności poszukiwania nowatorskich rozwiązań, nieustannie rośnie znaczenie skutecznych działań promocyjnych w odniesieniu do wydarzeń kulturalnych. Szeroko dyskutowane są zagadnienia związane zwłaszcza z obszarem budowania relacji z publicznością (także potencjalną). Stale zmieniają się sposoby komunikacji, wzrasta również poziom kreatywności form docierania z informacjami do publiczności. Presję wynikającą z tak dynamicznie zmieniających się realiów rynkowych czują także sami organizatorzy przebadanych festiwali. Zapytani o stopień przydatności wiedzy z różnych dziedzin (oceniają w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza mało, a 5 bardzo przydatną) najwyżej ulokowali właśnie wiedzę z zakresu Public Relations i komunikacji z otoczeniem (średnia 4,38). Na drugim miejscu znalazła się wiedza z zakresu negocjacji i pozyskiwania środków finansowych (4,31), na trzecim z kolei bliska komunikacji wiedza z marketingu i reklamy (4,26). W ramach przeprowadzonych badań ankietowych kadry festiwalowe zostały poproszone także o wskazanie szkoleń, które uważają za przydatne dla ogólnego rozwoju festiwalu. Tu również wiedza z zakresu promocji i reklamy (obok pozyskiwania środków finansowych) znalazła się na szczycie rankingu. Wyniki te, mimo iż potwierdzają pewne widoczne gołym okiem tendencje, wciąż jednak mogą wydawać się interesujące. Świadczą bowiem o tym w jakiej sytuacji znalazł się sektor kultury w Polsce i z jakimi problemami się boryka. Badanie potwierdza także przekonanie, że dziś nie wystarczy już stworzenie wartościowego programu artystycznego. Równie istotne (jeżeli nie kluczowe) dla sukcesu imprezy jest skuteczne zakomunikowanie go publiczności.

mgr Anna Gałczyńska, Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu

Przeglądy i festiwale Ziemi Kaliskiej jako środek zachowania i promocji folkloru

W południowo-wschodniej części Wielkopolski istnieją wieloletnie tradycje organizowania przeglądów i festiwali folklorystycznych. Biesiada Folkloru Ziemi Kaliskiej to konkurs dla zespołów ludowych regionu sięgający początkami lat 80-tych XX w. Estrada Folkloru od ponad trzydziestu lat jest miejscem spotkań i występów artystów ludowych Kaliskiego. Imprezy te odbywały się początkowo w salach domów kultury, później przeniósł się w plener różnych miejscowości Południowej Wielkopolski. Istnieniu festiwali nie zagroziła reforma administracyjna, likwidująca województwo kaliskie, ani zmiany struktury ich organizatora Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu. Biesiady i Estrady Folkloru od początku były miejscem spotkań ludzi związanych z ruchem folklorystycznym, który na Ziemi Kaliskiej liczy kilkadziesiąt zespołów, kapel i twórców ludowych. Były i nadal są to ważne miejsce spotkań – dają możliwość występu, zaprezentowania umiejętności i tradycji lokalnych. Stwarzają okazję do zabawy, nauki i wymiany doświadczeń w środowisku. Przede wszystkim zaś integrują ludzi. Festiwale gromadzą publiczność, która bądź to zna regionalny folklor, bądź chce go poznać, a czasem jest zupełnie przypadkowa i styka się z folklorem po raz pierwszy. Jednym słowem – przeglądy i festiwale Ziemi Kaliskiej dbają o jak najwyższy poziom folkloru i pozwalają zachować i promować kulturę tradycyjną Wielkopolski.

mgr Robert Garstka, Regionalny Instytut Kultury w Katowicach

Przeglądy i konkursy kolędnicze. Tradycja żywa czy sceniczna?

Próba ukazania, na przykładzie kilku wybranych przeglądów kolędniczych z terenu Polski zachodzących zmian w tradycji kolędniczej oraz próba odpowiedzi, czy prezentowane przedstawienia są nadal żywe w terenie, w miejscu z którego przyjechał dany zespół lub grupa, czy też są jedynie przygotowane na deski

sceniczne. Analiza ta pozwoli wykazać i oddzielić tradycje autentyczne (nadal praktykowane w terenie) od rekonstrukcji oraz wskazać kolejne obiekty, które powinny być wpisane na polską listę UNESCO.

dr Justyna Gorzkowicz, Katolicki Uniwersytet Lubelski

mgr Jarosław Solecki, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Culture Lab Foundation (UK)

Festiwale dziś. O próbach zachowania tożsamości narodowej Polaków na emigracji

Obywatele Polski stanowią obecnie największą mniejszość narodową zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i Norwegii. W ciągu ostatnich lat w ślad za naszymi rodakami ruszyły różne formy aktywności kulturalno-społecznych. Wśród nich najliczniejsze są spotkania gazi-festiwalowe, mające na celu łączenie wspólnoty polskiej oraz podtrzymywanie pamięci o niematerialnym dziedzictwie kulturowym. W Wielkiej Brytanii najczęściej są one organizowane w grupach skupionych wokół przykościelnych sobotnich szkół polskich lub, jeśli chodzi o większe miasta, polskich ośrodków kulturalnych. Są to na ogół spotkania promujące polski folklor. Przyjmują postać festynów, na których obok stoisk z żywnością pojawiają się produkty rękodzielnicze. Czynny udział biorą w nich także zespoły folklorystyczne. W dużych aglomeracjach miejskich (jak Londyn) spotykamy grupy artystów, szerzących obraz Polaków jako narodu otwartego, będącego częścią Europy i zachodnich tradycji. Są to zazwyczaj inicjatywy prywatne. Ciekawym zjawiskiem są Polskie Dni Filmowe we Fredrikstad i Oslo w Norwegii, przyczyniające się przede wszystkim do propagowania pewnej idei. Początkowo była nią zmiana wizerunku Polaków na emigracji – skorelowanego silnie z wizją „Kowalskiego-hydraulika”, odartego z tożsamości kulturowej. Obecnie zdaje się ona kierować ku zmianie wizerunku imigranta jako takiego. Stała się przestrzenią łączącą lokalne mniejszości, samych Norwegów, ale także areną współpracy międzyśrodowiskowej i międzynarodowej.

dr Weronika Grozdew-Kołacińska, Instytut Sztuki PAN

Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych – tradycja i nowoczesność – cele, adresaci, formuła

Identyfikacja, dokumentacja, zachowanie, zabezpieczenie, wzmacnianie i promowanie – te i inne środki ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego można z powodzeniem przyporządkować rzeczywistości festiwalowej. Festiwale folkloru i tradycji, zwłaszcza odbywający się od kilkadziesiąt lat festiwal w Kazimierzu Dolnym, który pretenduje do miana nie tylko „ogólnopolskiego”, ale też „największego i najważniejszego” wydarzenia, mogą w równym stopniu co działania *in situ* przyczynić się do wsparcia i ożywienia tradycji ludowych oraz rozbudzania świadomości i potrzeby ich kontynuowania. Ubiegłoroczny jubileusz OFKiŚL i postępujące w Polsce prace nad wdrażaniem postanowień *Konwencji UNESCO* z 2003 r. skłaniają do głębszej refleksji nad takimi zagadnieniami, związanymi bezpośrednio z trwaniem Festiwalu, jak: celowość, formuła i kategoryzacja, adresaci, potrzeby różnych środowisk skupionych wokół tematu kultury ludowej i tradycyjnej, a uczestniczących czynnie w konkursie i całym wydarzeniu, nowe definiowanie zjawisk wobec szybkich i znaczących przemian kulturowych (kontekstowych, stylistycznych, społecznych *etc.*). Ze względu na fakt, iż nie tylko formułowanie powyższych problemów, ale przede wszystkim próby ich rozwiązywania, powinny być wpisane w namysł i praktykę przedstawicieli dyscyplin naukowych (we współdziałaniu z muzykami, jurorami, animatorami,

twórcami, lokalnymi decydentami etc.), pragnę uwagi na powyższy temat przedstawić z perspektywy „etnomuzykologa zaangażowanego”.

mgr Ilona Gumowska-Grochot, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Gwara jako wartość tekstów folkloru w przestrzeni festiwalowej

Gwara stanowiła immanentny element tekstów folkloru. Była świadectwem tożsamości regionalnej i przypisywania językowi wartości wyróżniającej. Należy ją zatem traktować jako równoprawny z tekstem czy melodią walor folkloru słownego, element niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W przypadku tekstów, których naturalnym środowiskiem była gwara, jej pomijanie bądź niekonsekwentne odtwarzanie może prowadzić do zaburzenia lub też wypaczenia obrazu dziedzictwa regionalnego. Dziś, kiedy najmłodsze i średnie pokolenie nie używa, a czasem nie zna gwary, szczególną uwagę zwrócić należy na jej odtwarzanie lub wykorzystywanie podczas różnego rodzaju konkursów i przeglądów. Dbłość o rzetelną i konsekwentną rekonstrukcję gwary może stwarzać szanse jej utrwalenia oraz popularyzacji językowo-kulturowego dziedzictwa regionalnego.

dr Arkadiusz Jełowicki, Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie

Pulteram – najmniej festyn świata: refleksja nad transformacją niematerialnego dziedzictwa kulturowego w pierwszej dekadzie XXI w.

Dziedzictwo kulturowe, które do nas trafia od rodziców, dziadków, przekazujemy swoim następcom rekonfigurowane, a czasami nawet na nowo wynalezione. Dotyczy to jego treści, ale przede wszystkim formy. Badacze kultury mają tego świadomość już od dawna. Trudniej ten proces dostrzec w ruchu. Zwykle dopiero po wszystkim możemy powiedzieć, tu zaszła zmiana. Od kilku lat w Wielkopolsce grupa etnologów bada współczesne niematerialne dziedzictwo kulturowe. W trakcie pracy „odkryliśmy”, że niedoceniany i ignorowany w naszym regionie pulteram (polterabend) to zwyczaj nie tylko żywy, a do pewnego stopnia ekspansywny. Tegoroczne badania ukazały kolejną zaskakującą jego cechę. Olbrzymią transformację, jakiej uległ w pierwszej dekadzie XXI w. To rzadkie by uchwycić taki moment, a nawet być jego świadkiem. Jeszcze ciekawsze są wnioski z badań. Okazuje się (ku pewnemu zdziwieniu), że współczesny polter skopiował i przystosował formę zabawy, a nawet jego organizację z festynów gminnych, czy nawet małych lokalnych świąt świeckich. Zresztą pulteram czerpie zewsząd: z grilla, z imprezy biesiadnej, dni gminy, ze wesela, nie przejmując się za bardzo tym miksem. Jedno jest pewne w ciągu ostatnich 17 lat zmienił się radykalnie. Stał się tym, co wszyscy lubimy: festynem – czyli lokalnym (w tym wypadku wiejskim, małomiasteczkowym) spotkaniem dużej części wspólnoty. Najciekawszym jest jednak to, że nadal zachował swój rdzeń wypływający z tradycji. Jest to chyba jeden z najbardziej interesujących przypadków transformacji niematerialnego dziedzictwa kulturowego w Polsce w ostatnich latach.

mgr Piotr Kaniewski, Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Landart Festiwal jako współczesna forma dialogu międzykulturowego

Sztuka ziemi wbrew pierwotnie głoszonym hasłom, nie oparła się instytucjonalizacji. W przypadku Landart Festiwalu ujęta jest w ramy dobrze zorganizowanego i promowanego wydarzenia, z mapkami i folderami, finansowanego przez instytucje publiczne i prywatne. Alternatywna twórczość ujęta w ramy festiwalu zgrabnie wpisuje się w turystyczny wizerunek regionu Lubelszczyzny, próbując opowiadać o tradycji w nowoczesny, nieco *newage'owy* sposób. Jest w tej opowieści miejsce na *slow food*, ekologię, duchowość. Festiwal to nie tylko grupa artystów przyjeżdżających z odległych nieraz rejonów świata, ale także pobliscy mieszkańcy czy wierna publiczność rokrocznie uświetniająca wernisaże. Impreza czerpiąc z korzeni sztuki ziemi otwiera się na społeczność lokalną, dostrzega jej problemy, samotność, izolację, potrzebę uczestnictwa. Zapraszając miejscowych do współpracy, organizuje warsztaty, celebryje tradycyjne święta (Noc Kupały), prowadzi dialog z wciąż żywą tutaj kulturą tradycyjną. W referacie poruszę wyżej wymienione aspekty festiwalu, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień niematerialnego dziedzictwa kulturowego, estetyki festiwalu, współpracy międzyśrodowiskowej, festiwalu jako promocji miejsca, idei.

dr Przemysław Kieliszewski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Festiwal rozproszony. Koncepcja afirmująca peryferia i prowincje na przykładzie festiwalu Akademia Gitary

Kulturoznawcze i socjologiczne konteksty oraz społeczne znaczenie festiwali interesowały w ostatnim czasie szereg polskich i międzynarodowych badaczy. Badania te pokazują wpływ, jaki festiwale mają na społeczności lokalne, jak oddziałują na dyskurs w zakresie wartości, jakie mają znaczenie metapolityczne, a nawet polityczne. *Exemplum* Festiwalu Akademia Gitary uwypukla dwie wartości: współpracę międzysektorową kilkudziesięciu podmiotów, mającą znaczenie dla rozwoju młodej polskiej demokracji oraz dowartościowanie małych lokalnych wspólnot, borykających się z brakiem dostępu do międzynarodowej oferty kulturalnej na najwyższym poziomie oraz możliwością kształcenia kompetentnych liderów kultury w małych ośrodkach. Obie wartości przejawiają się poprzez zaproszenie tychże wspólnot do współpracy, pomocy organizacyjnej, merytorycznej oraz promowaniu dobrych praktyk przez profesjonalny podmiot menedżerski oraz pozarządowy. Edukacyjny charakter Festiwalu na poziomie artystycznym uzupełnia tym samym rola udostępniania lokalnym liderom kompetencji i metod w zakresie zarządzania kulturą. Integrująca rola Projektu przejawia się też w jego charytatywnej dominancie. Przemienia to uczestników działań kulturalnych w aktywnych animatorów społecznych - ludzi zatroskanych o problemy innych.

dr Agnieszka Kościuk-Jarosz, Instytut Kulturoznawstwa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Festiwale muzyki folkowej w Polsce a ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Wystąpienie podejmie próbę odpowiedzi na pytanie, czy i w jaki sposób festiwale muzyki folkowej – inspirowanej tradycyjną kulturą muzyczną – przyczyniają się do ochrony niematerialnego dziedzictwa

kulturowego w Polsce i jego popularyzacji. W wystąpieniu zostaną scharakteryzowane wybrane tego typu wydarzenia kulturalne w kontekście ich związków z ochroną niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

dr hab. Waldemar Kuligowski, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Od sacrum do line up'u. Definiowanie festiwalu w humanistyce i naukach społecznych

Festiwal jest pojęciem należącym do słownika wielu dyscyplin, takich jak antropologia kulturowa, psychologia społeczna, folklorystyka, religioznawstwo porównawcze, socjologia czy historia. O festiwalu mówi się także bardzo wiele na różnych poziomach dyskursu potocznego, politycznego oraz ekonomicznego. Skutkiem tego rozprzestrzenienia jest brak jednego pola semantycznego i definicyjnego tego terminu. Mój artykuł będzie próbą uporządkowania różnorodnych ujęć definicyjnych poprzez wskazanie ich dystynktywnych cech. Krytyczna analiza obejmie szereg propozycji teoretycznych: od opozycji sacrum/profanum (Durkheim), przez badania skupione na festiwalowych praktykach odwrócenia (Bachtin) bądź oszołomienia (Caillois), perspektywę rytualistyczną (van Gennepe), performatywną (Turner), dorobek event studies, po koncepcję festiwalizacji (Hausermann i Siebel). W rezultacie chciałbym wskazać na różne tradycje definiowania pojęcia festiwal, mogące utrudniać czy zamazywać jego zastosowanie w badaniach dotyczących niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

dr Bożena Lewandowska, Uniwersytet Jagielloński

Rola przeglądów i festiwali folklorystycznych w podtrzymywaniu żywej tradycji muzycznej. Refleksje jurora

Wystąpienie zawierać będzie obserwacje wynikające z mojej wieloletniej pracy jurora w przeglądach i konkursach grup folklorystycznych (też instrumentalistów, wokalistów i kapel), odbywających się w kilku regionach polskich Karpat, a więc tam, gdzie żywe jest jeszcze tradycyjne muzykowanie. Małe, lokalne przeglądy, pokazują najczęściej „pracę u podstaw” miejscowych liderów muzycznych, realizowaną wśród dzieci i młodzieży. Odbiorcą, słuchaczem tych konkursów są prawie wyłącznie ich uczestnicy. Duże, międzynarodowe konkursy (np. Międzynarodowy Festiwal Folkloru ziem Górskich w Zakopanem) adresowane są głównie do odbiorcy spoza lokalnych środowisk i można im przypisać rolę edukacyjną.

dr Małgorzata Litwinowicz, Uniwersytet Warszawski

Festiwal Sztuki Opowiadania: dziedzictwo ustne, literatura, spotkanie kultur

W roku 2017 Międzynarodowy Festiwal Sztuki Opowiadania odbędzie się w Warszawie po raz dwunasty. Gościliśmy na nim bardzo różnych wykonawców. Pojawiali się na nim reprezentanci tradycji: słuchaliśmy olonchosuta, wykonawcy eposu Manas czy bałkańskich śpiewaków repertuaru epickiego, tureckiego meddaha i opowiadaczy z Bliskiego Wschodu. Warto jednak przyglądać się temu czym jest to reprezentowanie tradycji, kiedy sytuacja festiwalowa jest rzeczywistym otwarciem na spotkanie, kiedy – projekcją oczekiwań (niechaj folklor będzie należycie folklorystyczny). Czym jest dziedzictwo ustne i jaki

jest w nim potencjał uniwersalny. Dlaczego jakoś łatwiej przychodzi nam akceptować europejskie wykonania bajek afrykańskich, trudniej zaś skonstruować sytuację odwrotną: w której my sami, kolekcjonerzy dziedzictwa słyszelibyśmy siebie opowiadanych przez Innego? Organizujemy nasz festiwal pytając o te rozmaite ryzyka i w miarę naszych umiejętności je znosząc, warto jednak ciągle na nowo podejmować krytyczną refleksję o praktykowanych ideach spotkania.

prof. dr hab. Ługowska Jolanta, Uniwersytet Wrocławski

Fenomen festiwali folklorystycznych wobec realiów „kultury tabletów i smartfonów”

Pomysł organizowania festiwali folkloru, wraz z towarzyszącymi im przeglądami i konkursami aktywizującymi użytkowników i „spadkobierców” ludowej tradycji łączył się zawsze z ideą ochrony ludowego dziedzictwa oraz nierzadko z przeświadczeniem, że „instytucja festiwali” stać się może swego rodzaju inspiracją do poszukiwań i w efekcie okazją do przedstawienia w warunkach konkursowych tradycyjnych lecz powoli zapominanych, nieznanymi zarówno nieludowej publiczności jak i nawet badaczom folkloru, tekstów ludowej kultury. To oczekiwanie wyraziło się w regulaminach konkursów zachęcających użytkowników do sięgania do zasobów lokalnej tradycji, prezentacji na festiwalowej estradzie utworów wcześniej nie publikowanych. Zwraca jednak uwagę w ostatnich latach swoista liberalizacja wymagań stawianych wykonawcom dotyczących prezentowanego przez nich repertuaru. Regulamin „Sabałowych bajań” dopuszcza więc wykonanie zarówno gawęd „z przekazu ustnego” oraz „własnego autorstwa” jak i gawęd „publikowanych”. Zaobserwowana tendencja znajdująca odwzorowanie w festiwalowych występach gawędziarzy może zostać zinterpretowana jako swoista modyfikacja pierwotnych założeń dotyczących sensu i celu festiwali, przeglądów i konkursów folklorystycznych: obiektem „chronionym” w ostatecznym rozrachunku okazać się więc mogą nie zagrożone zapomnieniem teksty, lecz same sytuacje ich wykonywania, odczuwane przez coraz większą część potencjalnych odbiorców za „egzotyczne” czy – przynajmniej – ekscentryczne.

mgr Marta Machowska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, PTL Oddział w Poznaniu

Współpraca lokalna w imię kultury biskupiańskiej. Festiwal Tradycji i Folkloru w Domachowie

Główną osią moich rozważań będzie Festiwal Tradycji i Folkloru, organizowany od 2010 roku w Domachowie. Głównym celem referatu będzie przede wszystkim ukazanie 1. Festiwalu Tradycji i Aktywności w Domachowie jako przestrzeni aktywności społeczności lokalnej; 2. Ukazanie jaki sposób podczas Festiwalu manifestowana jest kultura Biskupizny i grupowa tożsamość biskupiańska. Domachowo uważane jest za serce Biskupizny i to przede wszystkim biskupiański folklor zajmuje kluczowe miejsce podczas Festiwalu, na którym prezentowane są zespoły folklorystyczne działające na Biskupiźnie, gwarowa grupa kabaretowa Na Fali czy też tradycje kulinarne regionu. Mimo ogólnopolskiego charakteru, jego organizacja jest całkowicie lokalna. Włączają się w nią zarówno władze gminy Krobia, jak i instytucje kultury (np. Gminne Centrum Kultury i Rekreacji), zespoły folklorystyczne (m.in. Biskupiański Zespół Folklorystyczny in crudo z Domachowa i Okolic), organizacje pozarządowe i stowarzyszenia (m.in. Muzeum Stolarstwa i Biskupizny w Krobi, Biskupianki w Podróży), a także osoby prywatne, mieszkańcy Biskupizny, którzy na potrzeby wydarzenia przekazują ziemię lub materiały budowlane. Festiwal,

podobnie jak wiele innych działań podejmowanych na Biskupiznie, mimo zasięgu ogólnokrajowego, ma charakter przede wszystkim lokalny i jest nastawiony na promowanie i przekazywanie biskupiańskiego dziedzictwa kulturowego nie na zewnątrz, ale do wewnątrz, w środowisku lokalnym. Charakter Festiwalu jest zupełnie odmienny od organizowanego w lipcu w Starej Krobi Taboru Wielkopolskiego, który jako inicjatywa zewnętrzna (Dom Tańca), jest skierowany przede wszystkim dla osób z ośrodków miejskich (Poznań, Warszawa).

dr Maria Małanicz-Przybylska, Uniwersytet Warszawski

Góralskie muzyki – między praktyką codzienną a konkursową rywalizacją

Moje wystąpienie bazować będzie na wnioskach i spostrzeżeniach, jakie poczyniłam w czasie etnograficznych badań terenowych, które prowadziłam na Podhalu w latach 2011-2016. Dotyczyły one społecznych i kulturowych znaczeń oraz funkcji muzyki w kształtowaniu współczesnej góralskiej tożsamości. Moimi rozmówcami byli między innymi podhalańscy muzykanci, którzy opowiadali zarówno o codziennej praktyce tego zawodu, jak też o znaczeniu i roli konkursów muzyk góralskich. Porównując obie te przestrzenie, chcę pokazać, w jaki sposób konkursy muzyczne na Podhalu funkcjonują w świadomości samych muzykantów. Jakie mają dla nich znaczenia i sensy, jakie niosą wartości, ale też zagrożenia. W jaki sposób współgrają lub rozchodzą się z góralską codziennością, ze współczesną praktyką muzykancką. W jaki sposób w końcu wypełniają (lub nie) definicyjne przestrzenie wskazane w Konwencji UNESCO z 2003 roku.

mgr Katarzyna Markiewicz, Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze, Oddział Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu

„Dni Kolbergowskie” w Przysusze (1960–2017)

Streszczenie: „Dni Kolbergowskie” – festiwal kultury ludowej gromadzący artystów (muzyków, śpiewaków, twórców sztuki i rękodziela artystycznego) z pogranicza regionu opoczyńskiego i radomskiego oraz sympatyków muzyki tradycyjnej, pieśni, obrzędów, strojów i sztuki ludowej. Inicjatywa upamiętnienia związków Oskara Kolberga z Przysuchą w formie festiwalu folklorystycznego pojawiła się w 1960 r. jako skutek ówczesnej polityki kulturalnej i historycznej, w kontekście obchodów tysiąclecia państwa polskiego. Działania te zyskały duży wydźwięk w niewielkim mieście budującym dopiero swoją pozycję, aspirującym do wartości kultury wysokiej i rozwijającym ambicje miejscowej inteligencji i społeczników. Doroczny festiwal autentycznego folkloru jest niezmiennie najważniejszym wydarzeniem kulturalnym w regionie, organizowanym przez Towarzystwo Kulturalne im. O. Kolberga, we współpracy z lokalnymi instytucjami kultury, stowarzyszeniami, przedsiębiorcami. W opracowaniu przedstawię funkcjonowanie „Dni Kolbergowskich” w ciągu 58 edycji, wpływ festiwalu na trwałość muzycznych tradycji w regionie, ocenę jego dotychczasowej formuły przez wykonawców i publiczność miejscową oraz przybywających licznie przedstawicieli środowisk dokumentujących, odtwarzających i kultywujących muzykę wiejską z okolic Przysuchy (uczniowie muzykantów wiejskich związani wcześniej z „Domami Tańca”, obecnie realizujący swoje zainteresowania muzyczne i często edytorskie w formułach różnych stowarzyszeń). Omówię postulowane zmiany organizacyjne przeglądu konkursowego (zespołów, śpiewaków,

muzykantów solistów i kapel) oraz projekty działań w celu pozyskania młodych wykonawców ze środowiska miejscowego.

mgr Michał MękarSKI, Centrum „Regionalne Obserwatorium Kultury”, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Jak badać festiwale? Metodologia i metodyka na przykładzie projektów badawczych Regionalnego Obserwatorium Kultury UAM

„Festiwalizacja kultury nam nie grozi. Festiwalizacja kultury jest już faktem (...)”. Tak w raporcie dotyczącym oddziaływania festiwali na polskie miasta swoją opinię podsumowuje Małgorzata Sternal. Trudno zaprzeczyć powyższemu stwierdzeniu tym bardziej gdy spróbujemy na mapie naszego kraju znaleźć miasto w którym nie odbywa się żaden festiwal. Wobec skali tego zjawiska powstaje pytanie: jak badać tak różnorodne zjawiska jakim są festiwale? Festiwale, które pomimo tego, że są (zazwyczaj) zamknięte (i w ten sposób ograniczone) w konkretne ramy czasowe to niezwykle „intensywnie” oddziałują również na szereg elementów niematerialnego dziedzictwa kulturowego (często trudnych do uchwycenia i zbadania). Referat będzie studium refleksji metodologicznych i metodycznych oraz próbą odpowiedzi na pytanie w jaki sposób, i przy pomocy jakich metod, badać festiwale i niematerialne dziedzictwo kulturowe? Do analizy tego zagadnienia posłuży doświadczenie wyniesione między innymi z przeprowadzonego w latach 2014–2015 ogólnopolskiego projektu badawczego „Oddziaływanie festiwali na polskie miasta: studium kompetencji kadr sektora kultury oraz synergii międzysektorowej” w realizacji których autor aktywnie uczestniczył jako członek zespołu badawczego. W badaniu poddano analizie 166 festiwali z całej Polski a w sposób pogłębiony 50 festiwali – łącznie objęto badaniem 887 osób. W projekcie tym zastosowano metody ilościowe (dwa rodzaje ankiet: z organizatorami i uczestnikami festiwali) jak i jakościowe (panel dyskusyjny z samorządowcami, indywidualne wywiady pogłębione z dyrektorami festiwali, obserwacje uczestniczące z dokumentacją fotograficzną podczas wydarzeń festiwalowych oraz - pierwszy raz zastosowany na taką skalę – badanie netnograficzne (etnografia zasobów Sieci). Ta próba krytycznej analizy pokaże jakie efekty i korzyści przynoszą poszczególne metody (które i w jakich elementach były najbardziej eksploracyjnie owocne) i w jaki sposób można projektować badania festiwali.

mgr Małgorzata Orlewicz, Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego a festiwale i przeglądy na Mazowszu i Podlasiu

Przeglądy folklorystyczne na Mazowszu: Festiwal obrzędów weselnych w Węgrowie, Wesele kurpiowskie w Kadzidle, Nadbużańskie spotkania folklorystyczne – Sokołów, Mazowieckie Zapusty. Korzyści z przeglądów dla społeczności lokalnych. Liderzy. Doświadczenia jurora.

dr Dominik Orłowski, Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych w Warszawie

Festiwale promujące żywność i napoje w turystyce kulinarnej

Zainteresowanie narodowym, regionalnym, a wręcz często lokalnym dziedzictwem kulinarnym jest odbiciem zmian w aktualnych światowych tendencjach, jakie w ostatnim czasie zachodzą w turystyce,

czyli przejścia od turystyki nastawionej na bierny wypoczynek do turystyki spędzanej w sposób ciekawy i twórczy. Na świecie, w tym i Polsce o rosnącej popularności turystyki związanej z chęcią odwiedzania przez turystów miejsc znanych ze znakomitej kuchni może świadczyć fakt pojawiania się na rynku turystyki kulinarnej. Formą promocji turystycznej szeroko rozumianego dziedzictwa kulinarnego są oryginalne festiwale kulinarne. Ich motywem przewodnim jest: jeden surowiec (np. truskawka, śliwka, jabłko, ogórek, pomidor) lub produkt żywnościowy (np. chleb, kasza, ser, miód, ogórek kiszony, fasola, grzyby, śledź, wino, piwo, wódka), potrawa przyrządzona z jednego wiodącego produktu (np. pieczony ziemniak, gęś, karp, dziczyzna) oraz potrawa regionalna lub tradycyjna (np. krupniok, kołacz, rogal świętomarciński, piernik, sękacz, korowaj, babka ziemniaczana). Festiwale te odbywają się poprzez animację imprez kulturowych zawierających w swoim programie promocję dziedzictwa kulinarnego i historii różnych aspektów pożywienia. Celem artykułu jest ukazanie festiwali kulinarnych jako istotnego elementu przyczyniającego się do rozwoju turystyki kulinarnej. Na ogół tego rodzaju wydarzenia odbywają się cyklicznie, w ściśle wyznaczonym terminie i w tym samym miejscu, a także mają ogólnopolski lub regionalny charakter, co jest współcześnie fenomenem na mapie atrakcji turystyki kulinarnej.

mgr Leszek Richter, Izba Regionalna im. Adama Sikory Miejscowego Koła Polskiego Związku Kulturalno – Oświatowego w Jabłonkowie, Sekcja Ludoznawcza Zarządu Głównego Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego

Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne „Gorolski Święto” jako fenomen kulturowo-społeczny

Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne „Gorolski Święto” są drugim najstarszym festiwalem folklorystycznym w Republice Czeskiej i niewątpliwie największym, urządzanym przez organizację pozarządową, Miejscowe Koło Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Jabłonkowie. W br. odbędzie się jego 70 edycja. Przez trzy dni trwania, w wydarzeniu uczestniczy około 12 tysięcy osób. Impreza odbywa się w Domu PZKO i areale Lasku Miejskiego w Jabłonkowie. Referat przybliży ideę Spotkań oraz pokaże je jako istotny kulturowo i społecznie fenomen.

dr hab. Katarzyna Smyk, prof. nadzw., Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, PTL o/Lublin, Towarzystwo Kultury Teatralnej Ziemi Lubelskiej

Sejmiki teatru wsi polskiej jako forma ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego w myśl Konwencji UNESCO z 2003 roku

W referacie prześlę aspekty, w jakich sejmiki teatru wsi polskiej mogą chronić niematerialne dziedzictwo kulturowe zgodnie z zapisami Konwencji UNESCO z 2003 roku oraz Dyrektyw operacyjnych. Stawiam tezę, że sejmiki można uznać za dobrą praktykę w tym zakresie. Odnoszą się do dziedzictwa przejawiającego się we wszystkich wymienionych w Konwencji dziedzinach. Służą też zrównoważonemu rozwojowi i wzmacniają wspólnotowość lokalną. Czy jednak nie stanowią zagrożenia w postaci folkloryzacji dziedzictwa?

mgr Marcela Szymańska, Uniwersytet Opolski

Kulinarne inicjatywy dla dzieci i młodzieży szkolnej w Raciborskiem

Przedmiotem refleksji będą kulinarne inicjatywy skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej, które organizowane są w Raciborskiem, w trzech przygranicznych gminach: Krzanowicach, Krzyżanowicach i Pietrowicach Wielkich. Pogranicze polsko-czeskie obfituje w bogate tradycje i zwyczaje, kultywowane dzięki staraniom nie tylko osób prywatnych, ale także instytucji kulturowych i oświatowych. Z inicjatywy tych placówek na terenie przygranicznych miejscowości organizowane są cykliczne inicjatywy kulinarne o charakterze edukacyjnym, tj. konkurs na stół wielkanocny, Dzień Pieczonego Ziemniaka, „Zrób miejsce pszczołom”, cudaki z warzyw, Święto Pieczonego Ciasteczka, Dzień Pączka, „Kiszynie kapusty”, Dzień Karotki czy „Kulinarne podróże po Europie” (dla młodzieży gimnazjalnej). Celem wyżej wymienionych atrakcji kulinarnych jest ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego, uwrażliwienie młodego pokolenia na wartość i znaczenie dorobku wcześniejszych pokoleń oraz poczucie identyfikacji najmłodszego pokolenia z miejscem zamieszkania.

dr hab. Dorota Światała-Trybek, Uniwersytet Opolski

Kulinarne rekordy – nowa moda na promocję tradycyjnych potraw

W ostatnich kilku latach można zaobserwować, iż w różnych przestrzeniach – wiejskich, miejskich, małomiasteczkowych – organizowane są kulinarne wydarzenia, których głównym celem jest ustanowienie „żywieniowego” rekordu. Zdecydowana większość takich imprez promuje potrawy tradycyjne, kojarzone z poszczególnymi regionami. Pomysłodawcami takich „projektów” są w większości firmy handlowe, restauracje, cukiernie, piekarnie, rzadziej osoby prywatne. Każdorazowe próby ustanowienia rekordu są wydarzeniami na tyle atrakcyjnymi, że gromadzą zazwyczaj tłumy ludzi, którzy nie tylko są świadkami powstawania potrawy o niecodziennych rozmiarach, ale i uczestniczą w jej degustacji.

dr inż. Magdalena Woźniczko, Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie, Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych w Warszawie

Konkursy kulinarne promujące żywność regionalną i tradycyjną w turystyce wiejskiej

W Polsce od kilku lat można zaobserwować wśród turystów korzystających z ofert turystyki wiejskiej, duże zainteresowanie żywnością regionalną, wytwarzaną w tradycyjny sposób. Świadczy o tym wzrastająca stale liczba wpisów na Listę Produktów Tradycyjnych (1694 – stan z dnia 26.05.2017 r.) prowadzona przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jak również coraz większa liczba uczestników i czynnych obserwatorów biorących udział w konkursach kulinarnych dotyczących regionalnych potraw i produktów żywnościowych. Wiodącym konkursem w tym zakresie, organizowanym od 2001 roku w 16 województwach jest ogólnopolski konkurs „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”, który niezmiennie cieszy się dużym zainteresowaniem obydwu stron tego wydarzenia, czyli konkursowiczów i obserwatorów konkursu. Promuje on polskie produkty żywnościowe i potrawy regionalne, głęboko osadzone w polskiej tradycji oraz od lat wytwarzane tymi samymi metodami i według tych samych

receptur. W związku z powyższym Autorzy opracowania zainteresowali się tą tematyką. W pracy przedstawione zostaną konkursy promujące regionalne dziedzictwo kulinarne w turystyce wiejskiej. W pierwszym rozdziale Autorzy poruszą zagadnienia związane z żywnością regionalną i tradycyjną w aspekcie turystyki wiejskiej. Kolejny rozdział będzie dotyczyć regionalnego dziedzictwa kulinarnego w Polsce. W ostatnim rozdziale zostaną zestawione konkursy kulinarne organizowane cyklicznie w Polsce, które wyłaniają najlepsze regionalne i tradycyjne produkty żywnościowe oraz potrawy. Autorzy dokonają charakterystyki przykładowych konkursów kulinarnych związanych z dziedzictwem kulinarnym Polski. Regionalne i tradycyjne produkty żywnościowe oraz potrawy i dania biorące udział w konkursach kulinarnych stają wizytówką lub specjalnością odwiedzanej miejscowości na obszarach wiejskich, a tym samym istotną atrakcją turystyczną. Zwyciężająca w tychże konkursach żywność stanowi skuteczny sposób na budowę marki turystyki wiejskiej i działania promocyjne, których głównym celem jest przyciągnięcie do danego miejsca w regionie, jak największej liczby potencjalnych turystów.